

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Perfectionibvs Moribvsqve Divinis Libri XIV

Lessius, Leonardus

Antverpiae, 1620

Cap. XXVI. In quo consistas malitia peccati, & quo modo mereatur pœnam infinitam, seu æterna[m].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46817](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46817)

lat, ut quia Deus non statuit dare gratiam damnatis qua poenitentiam agant, idcirco debeant in aeternum puniri: non enim ideo puniuntur in aeternum, quia non agunt poenitentiam, aut quia Deus non statuit illis dare auxilium; sed ideo non statuit eis dare auxilium, quia eorum peccatum quod olim fecerunt, postulat aeternam poenam; & consequenter, ut in perpetuum eis denegetur auxilium, quo salubriter possint poenitere.

- 167 Itaque fatendum est, ipsum peccatum per se tantam poenam mereri, non quia deleri non potest, sed quia per se tantam malitiam continet, ut aeterna castigatio secundum legem iustitiae ei respondeat. Quod confirmatur, Quia peccatum mortiferum per se meretur aliquam poenam, quae illi ex aequo respondeat; & talis poena à Deo cognoscitur. haec autem vel est finita, vel infinita. Non finita, quia alioquin aliquando foret exhaurienda; & quidquid ulterius poenae irrogaretur, esset supra condignum, & excederet limites iustitiae. Ergo infinita: ac proinde ipsum peccatum secundum se, & ratione propriae malitiae, praecisa consideratione illa, an sit delebile an indolebile, meretur poenam infinitam duratione. Quod ut melius intelligatur, explicandum est capite sequenti, in quo consistat malitia peccati.

*Peccatum
mortiferum
per se mere-
tur poenam
aeternam.*

CAPVT XXVI.

In quo consistat malitia peccati, & quo modo mereatur poenam infinitam, seu aeternam.

- 168 QVOD ad priorem partem attinet, communior Doctorum sententia est, malitiam peccati consistere in quadam priuatione, idque ob duas potissimum causas. Primum, quia hoc sancti Patres passim insinuant. Secundò, quia si malitia consisteret in aliquo positivo, Deus esset auctor peccati, quod dictu nefas. Verum id diuersis modis explicatur, praesertim à recentioribus, adeo ut quinque vel sex modi explicandi & sententiae reperiantur: non enim conveniunt, nec in assignanda bonitate illa, in cuius priuatione consistat malitia peccati, nec in subiecto in quo immediate sit illa priuatio, nec in modo explicandi illam priuationem: nam multi dicunt non esse priuationem, sed negationem.

Primus modus explicandi est eorum, qui dicunt, malitiam peccati commissionis (de hoc enim hic agitur) consistere in priuatione

*Varij modi
explicandi
hanc senten-
tiam.*

Q 99 2

tione

tione rectitudinis debitæ inesse ipsi actui, qui peccatum dicitur: verbi gratia, malitiam furti consistere in eo; quod iste actus accipiendi alienum careat rectitudine iustitiæ; malitiam fornicationis in eo, quod careat rectitudine temperantiæ seu castitatis. Vnde bonitatem, in cuius priuatione seu absentia consistit malitia, ponunt in honestate virtutis oppositæ, subiectum autem huius priuationis statuunt ipsum actum.

Secundus modus est eorum, qui priuationem illius bonitatis ponunt non immediatè in ipso actu peccati, sed in voluntate volente operari circa tale obiectum; vt idèd furtum sit malum, quia priuatio hominem bonitate iustitiæ.

Tertius modus est eorum, qui non constituunt malitiam peccati in priuatione honestatis oppositæ, sed in priuatione conformitatis cum lege diuina: & hanc priuationem collocant immediatè in ipso actu peccati. Iuxta quam sententiam idèd furtum est malum, quia caret conformitate cum lege diuina *Non furaberis.*

Quartus modus est eorum, qui ponunt malitiam in carentia perfectionis necessariæ, vt actus sit conueniens subiecto.

Quintus modus est eorum, qui rem verbis adhuc magis inuoluunt, & dicunt, formale peccati commissionis consistere in sola exclusione perfectionis actualis bonitatis, quæ opposito actu virtutis inesse deberet ex vi præcepti negatiui prohibentis actum prauum.

Omnes hi modi explicandi mihi videntur alieni à mente SS. Patrum & S. Thomæ, & à veritate, quod sigillatim conabor ostendere. Vnde

Malitia peccati non est priuatio rectitudinis debita actui.

Dico primò, Malitia formalis peccati non est statuenda in priuatione rectitudinis, quæ debeat inesse actui. Probatur primò, Quia 169
nulla rectitudo debita est actui peccati, verbi gratia, volitioni furandi, mœchandi, occidendi, blasphemandi, odio Dei, &c. cum talis actus nullius rectitudinis sit capax: nulla enim ratione, nullæve potentia fieri potest, vt talis actus interior voluntatis (qui per se & immediatè peccatum est) rectè fiat, & ipsa malitia ita est illi intrinseca, vt posita libertate nullo modo possit ab eo separari. Hinc absentia talis rectitudinis considerata in actu non est priuatio boni, sed mera negatio. atqui ob negationem seu absentiam boni, cuius res non est capax, non potest dici mala, sed solum minùs bona. Brutum enim non potest dici malum, quia caret bono rationis; nec dolor malus, quia caret bono voluptatis: sed solum hac ratione possunt dici minùs bona.

Respon-

Respondent quidam, Etiam si nulla rectitudo sit debita isti actui, quatenus est talis speciei, & versatur circa tale obiectum in specie; debita tamen est illi quatenus consideratur in genere ut actus humanus & liber; ea enim ratione est capax rectitudinis, & priuationis oppositæ: ac proinde malitia eius poterit consistere in priuatione rectitudinis debitæ illi actui, ut est actus humanus. Sed contra, iste actus secundum nullum gradum in ipso existentem est capax rectitudinis, neque rectitudo virtutis illi gradui istius est debita, ac proinde non potest dici malus quod desit ei rectitudo debita. Nec refert quod actui libero, quatenus liber est, debita sit rectitudo, quia hoc debitum non est in vilo actu particulari, sed in ipsa voluntate quæ tenetur & debet ponere rectitudinem in suis actibus: quod si non faciat, in ipso erit priuatio rectitudinis, non in actu.

*Responsio
quorum. am.*

Refutatur.

Secundo probatur: Si tota ratio malitiæ peccati consistit in priuatione rectitudinis quæ actui debebat inesse, ergo tota ratio cur malum Dei est malum, est, quia caret bono amoris diuini, seu honestate quæ est in amore diuino: & consequenter, is qui odit Deum, non plus peccat, quam qui non amat, cum debet amare. Non enim potest plus peccare, quam sit malitiæ in actu. atqui in actu tota malitia est absentia amoris, seu bonitatis quæ in amore cernitur: ergo odium Dei non poterit esse maius malum, quam sit absentia amoris. Numquam enim effectus formalis potest esse maior ipsâ formâ seu ratione formali à qua prouenit. atqui absurdum est dicere, odium Dei non esse maius malum quam sit defectus amoris; & voluntatem blasphemandi non esse maius peccatum, quam defectum laudandi.

Tertio, Idem probatur à simili in malis naturalibus: dolor enim non tantum dicitur malum animantis, quia caret bono voluptatis, sed etiam, & maxime, quia per se naturæ repugnat, eamque malè afficit. Longe enim alia sentitur afflictio, & aliter natura afficitur dum adest dolor, quam cum solum deest voluptas. Sicut longe aliud est, esse amarum, quam carere dulcedine; esse dolorificum, quam esse priuatiuum voluptatis. Idem dicendum de errore & similibus. Ergo pari modo etiam in malis moralibus, non solum est priuatio honestatis oppositæ, sed etiam positua, repugnantiæ, quæ rationi & naturæ rationali, ut liberè operanti, repugnet. Ob has rationes quidam fatentur, malitiam peccati non consistere in priuatione rectitudinis quæ debeat inesse ipsi actui, qui nullo modo est capax illius, sed dicunt, debere inesse ipsi operanti

Q 99 3 seu

seu voluntati: & hæc erat secunda sententia. Contra quam

Non consistit
in priuatione
rectitudinis
quæ debeat
in operan-
ti.

Dico secundò, Malitia peccati commissionis non consistit in priuatione rectitudinis, quæ debeat inesse ipsi operanti. Probatur primò: In operante numquam est priuatio rectitudinis debita, nisi quando tenetur bene operari. cum enim non tenetur bene operari, non est illi debita vlla actualis rectitudo; ac proinde absentia illius non est priuatio, sed mera negatio. atqui omnia ferè peccata commissionis admittuntur extra illud punctum temporis quo est obligatio bene operandi; ergo illa vel non sunt peccata, vel eorum malitia non consistit in priuatione rectitudinis, quæ deberet inesse operanti. Secundò probatur, huc applicando rationem secundam supra positam. Hinc enim sequetur, odium Dei non esse malum, nisi quia ab homine excludit bonitatem actus amoris: nec maius peccatum esse, odisse Deum, quam non amare quando est amandus: quod manifestè falsum est & absurdum. Tertiò idem confirmatur ex iis quæ dicta sunt in tertia ratione. Dolor enim, error, & tristitia, dicuntur mala naturæ sentientis & intelligentis, non solum quia priuant eam voluptate, veritate & gaudio: sed etiam quia per se & natura sua repugnant naturæ rationali, eamque male afficiunt. Idem ergo dicendum de malis moralibus: nulla enim est ratio, si in physicis detur malum positium, cur non etiam in actibus moralibus. Quarò, Priuare rectitudine debita subiecto, vel operanti, non est ratio formalis intrinseca actui malo, sed solum est quid extrinsecum, nempe effectus formalis secundarius; sicut priuatio frigoris in aqua non est quid intrinsecum calori, sed effectus eius secundarius, qui ipsi calori in eodem subiecto coniungitur. Vnde sequitur, non ideò actum esse malum primariò, quia priuat bonitate virtutis; sed ideò priuare, quia malus est: ita vt prius sit actum esse malum, quam inducere in subiecto priuationem, cum priuatio sit effectus malitiæ eius. Confirmatur: Ideò enim actus peccati priuat bono virtutis, quia discorsuens seu repugnans rationi: atqui eadem est ratio cur sit malus primariò, nimirum quia repugnans rationi. ergo quia malus, priuat; non autem ideò primariò malus, quia priuat. Itaque ratio mali in actu est prior ratione priuationis, quæ est in subiecto; & consequenter non consistit primariò in illa priuatione, sed in aliquò alio. Dico primariò, quia non est negandum quin possit etiam dici malus ratione huius priuationis quam inducit: rectè enim dicitur malum, quod inducit priuationem boni. Sed hæc non est primaria & intima

intima eius malitia. Sicut dolor dici potest malus, quia priuat bono voluptatis: hæc tamen non est primaria eius malitia, nam per se est subiecto inconueniens, & malè illud afficit, vt experientia docet.

171 Quidam, vt defendant, malum etiam in naturalibus consistere solum in priuatione vel negatione, dicunt dolorem esse malum animalis non præcisè ratione suæ perfectionis positivæ, sed quia caret perfectione quæ necessaria est vt sit conueniens animali. Idem dicere debent de omnibus rebus, quæ per suam entitatem positivam alteri malæ dicuntur. Contra quam sententiam

Dico tertio: Tota malitia talium rerum, quæ alicui malæ dicuntur, non consistit in eo quòd careant perfectione necessaria vt eidem sint congruæ & conuenientes. Est contra quartam. Probat: *Non consistit in carentia conuenientia*

Quia alioquin maximus dolor non esset maius malum quàm minimus: nam vterque æquè caret perfectione quæ est necessaria, vt sit conueniens animali. Similiter vnus error non erit maius malum intellectus quàm alius, quia vnus non magis caret perfectione veritatis quàm alius, & hoc peccatum non erit maius illo, quia æquè caret perfectione virtutis, quæ necessaria vt actus sit conueniens.

loquor de peccatis quæ sunt contra eandem virtutem. Secundo,

Quia iudicio communi hominum numquam æstimatur magnitudo mali ex eo quòd illa res, quæ mala alteri dicitur, careat perfectione aliqua qua sit conueniens alteri, sed vel ex præstantia boni quo priuat, vel ex repugnantia quam habet cum subiecto, & afflictione quam infert, ergo tota malitia rei non consistit in carentia illius conuenientia.

Tertio, Longè maius malum est animanti, affligi doloribus, quàm carere qualitate aliqua vel bono positivo conuenientia; ac proinde malitia doloris non consistit in sola carentia perfectionis necessaria vt sit conueniens animanti, sed aliquid amplius addit. Confirmatur: Quia alioquin tota ratio mali

consisteret in eo, quòd est non esse bonum: idem enim est, careere perfectione per quam sit alteri conueniens, & non esse bonum.

atqui commune iudicium hominum id refutat. His adde, hanc carentiam perfectionis necessariæ vt res sit conueniens subiecto, esse meram negationem, quæ necessariò fundatur in aliqua ratione positiva, per quam repugnat ei esse conueniens: ac proinde malitia consistet in illa ratione positiva, quæ est fundamentum istius negationis, & prior ratione. Denique nihil potest dici malum ob negationem, sed solum minus bonum. Hæc ergo sententia vera esse non potest.

Dico

Non consistit
in privatione
conformita-
tis cum lege
diuina.

Dico quartò: Malitia peccati non consistit primariò in priuatione conformitatis cum lege diuina. Est contra tertiam sententiam. Probatur primò? Actus peccati non est capax illius conformitatis; ergo non potest dici malus, quia priuatus est hac conformitate: nihil enim potest dici malum ex eo quòd non habeat perfectionem, cuius non est capax; alioquin lapis erit malus, quia caret ratione, sensu, vita. Secundò, Conformitas cum lege diuina in omnibus præceptis negatiuis consistit formaliter in negatione actus; nihil enim à nobis exigunt illa præcepta, quàm vt abstinemus ab opere malo, vt patet in præcepto *Non occides*, *Non furaberis*, *Non adores deum alienum*, &c. hæc enim per se præcisè non exigunt aliquem actum positium, præsertim qui sit virtutis, sed solum omissionem operis vetiti: & per illam omissionem sumus sufficienter conformes legi prohibenti. Quo posito, sequitur, malitiâ peccati: commissionis consistere in priuatione negationis: quia conformitas cum lege prohibente est negatio actus mali. atqui priuatio negationis non fit formaliter nisi per aliquid positium: ergo malitia peccati consistet in aliqua ratione positua. Vnde hæc sententia seipsam elidit. Tertiò, In illa conformitate negatiua nihil est boni moralis, vt per se patet, quia *non furari*, *non occidere*, nihil habet boni moralis, cum sit mera negatio actus mali: ergo eius priuatio & absentia non potest actum reddere formaliter malum. Denique quis dicat hominem idcirco solum malè facere occidendo, furando, blasphemando quia non est conformis legi diuinæ hæc prohibenti? vel quia non occidere, non furari, non blasphemare est bonum?

Si dicas, hanc conformitatem cum lege diuina prohibente, non consistere præcisè in abstinendo ab opere malo, sed in voluntate abstinendi, in qua voluntate est bonum morale. Contra: Quia lex diuina prohibens non requirit per se posituam voluntatem abstinendi, sed solum abstinendam operis mali; & quamuis sæpè talis voluntas interueniat, non est neesse vt sit moraliter bona: potest enim quis concipere voluntatem abstinendi ab opere malo propter aliquid indifferens, verbi gratia, ne incurrat periculum mortis vel infamiae, &c. & ita non erit in illo actu aliqua bonitas, cuius priuatio actum peccati reddat malum.

Dico quintò: Ratio formalis peccati non consistit in sola caren-
tia rectitudinis debitæ ab operante. Hæc propositio parum differt à
secunda: sed quia à quibusdam modus loquendi nonnihil muta-
tus

tus est, idè eam sub hac forma proponimus. Probatur primò: Illa re-
 ctitudo debita ab operante, vel debita est illi actui qui dicitur ma-
 lus, vel sicui alteri. Non actui malo, quia hic non est capax recti-
 tudinis, ac proinde nulla re-ctitudo est ei debita. Non etiam alteri
 actui, quia hic actus non potest dici malus ex eo, quòd in alio actu
 teneor operari bene, & non operor: verbi gratia, Nemo dixerit me
 malè agere furando, quia careo re-ctitudine, quam teneor ponere in
 alio actu: vel malè agere blasphemando, quia careo re-ctitudine
 laudis diuinæ. Denique longe peius est odium Dei, blasphemia, &
 similia peccata positiua, quàm carentia re-ctitudinis debita ab ope-
 rante, nempe amoris & laudis diuinæ. His accedit, quòd perum-
 que dum quis peccat, nullam debeat ponere re-ctitudinem, hone-
 statem, aut virtutis actum, sed solum teneatur abstinere ab opere
 seu voluntate mala: ac proinde nulla sit in illo carentia re-ctitudinis
 debita, quæ reddat actum malum.

173. Dico sextò: Ratio formalis peccati commissionis non est posita
 in sola exclusione bonitatis actualis quæ opposito actui virtutis in-
 esse deberet ex vi præcepti negatiui prohibentis actum prauum.
 Est contra vltimum modum explicandi hanc negationem. Proba-
 tur primò: Quia ex vi præcepti negatiui prohibentis actum pra-
 uum, nulla debet inesse bonitas opposito actui virtutis, ergo mali-
 tia moralis non consistit in exclusione illius bonitatis. Consequen-
 tia est manifesta. Antecedens probatur: Nam præceptum negati-
 uum *Non furaberis, Non occides*, non postulat, vt actui qui furto
 vel homicidio opponitur, insit aliqua honestas virtutis, sed solum
 vt abstineas ab actu furti & homicidij, non curando quomodo
 actus oppositus fiat, siue ex affectu virtutis, siue ex affectu boni in-
 differentis, &c. Secundò, Bonitas actualis, quæ est in actu iustitiæ
 quo quis reddit alteri quod suum est, non inest illi ex vi præcepti
 negatiui prohibentis furtum, vel rei alienæ detentionem, sed ex vi
 proprii obiecti & affectu illius, vt per se notum est: neque etiam ex
 vi illius præcepti tenetur operans in se vel in suo actu aliquam
 actualem honestatem ponere, sed solum tenetur ab opere malo
 abstinere. Tertio, Si tota malitia actus praui consistat in sola exclu-
 sione actualis bonitatis virtutis oppositæ, ergo odium Dei non est
 maius malum, quàm defectus & absentia amoris: & blasphemia
 non est maius malum quàm absentia laudis, vt supra ostensum.
 Denique, Vel intelligenda est ista sententia de exclusione bonita-
 tis actualis ab actu peccati, vel ab ipso operante. Neutrum dici po-
 test;

test; ergo, &c. Non prius; quia actus peccati non est capax bonitatis actualis. Non posterius; quia inde sequeretur, odisse Deum non esse maius malum quam non amare.

Duplex malum, naturæ & moris.

His refutatis, explicanda est vera sententia. Pro qua notandum 174 est, duplex esse malum, naturæ & moris. Malum naturæ seu naturale est, quod naturæ, ut rationem naturæ habet, est dissentaneum, eam malè afficit, vel etiam tollit, siue sit quid priuatiuum, ut cæcitas, surditas, ignorantia, mors; siue quid positiuum, ut dolor, tristitia, error. Et quamuis potissimum locum habeat in natura sentiente & rationali, quæ bonum & malum suum sentire potest; tamen etiam suo modo in sensu carentibus & rebus inanimis reperitur. Est enim malum & bonum plantarum, gemmarum, terrarum, & similibus, non solum quatenus considerantur ut veniunt in usum hominum, sed etiam secundum propriam speciem. Bonum enim cuique rei censetur, quod illi conueniens est, eamque secundum conditionem naturæ suæ perficit; malum, quod illi repugnat, vel dissentaneum est naturæ, eamque malè afficit.

Malum moris dicitur, quod est dissentaneum naturæ rationali, quatenus est agens liberum, seu quod est contra regulam rectæ rationis: ut sunt omnia peccata, siue commissionis, siue omissionis.

Ex quibus patet, quod sicut in genere mali naturæ reperitur malum positiuum & priuatiuum, ita etiam in genere mali moris, aded ut in hæc duo membra ex æquo diuidatur. Sicut enim ratio boni consistit in eo quod est esse alicui conueniens; ita ratio mali in eo quod est, esse disconueniens. Potest autem aliquid esse disconueniens dupliciter. Primò, tamquam priuatio boni debiti, sicut cæcitas, surditas, &c. Secundò, tamquam quid positiuè repugnans naturæ, eamque contra naturam disponens & afficiens, ut dolor, error, qualitatum exuberantia. Idem cernitur in malo moris: potest enim dupliciter quid esse disconueniens homini ratione utitur; nimirum per modum puræ priuationis, scilicet omissionis operationis quando deberet quis operari, est quod disconueniens; & per modum positivæ operationis, ut sunt omnia peccata commissionis.

Notandum secundò, Malum tam naturæ quam moris rursus 175 duplex esse: aliud enim est purum malum absque vlla admixtione boni, ut quævis priuatio boni debiti naturæ, vel operationi seu agenti libero; ut cæcitas, surditas, infirmitas, ommissio boni operis præcepti: hæc enim etiam necessariò sint connexa rei bonæ, nempe subiecto quod per se bonum est; tamen in se nihil boni habent, & mala

mala sunt, quia subiecto sunt disconuenientia, & illud suo modo male afficiunt, dum formaliter ipsius bonum tollunt. Nulla vero negatio malum censendum est: quia etsi nihil boni in se habeat, tamen quia nulli bono est disconueniens, quasi male afficiens illud, & priuans bono debito, reuera malum non est, sed solum non bonum. Sicut carere ratione, non est malum bruto, quia non priuat illud vlllo bono, quod ipsi sit conueniens, sed est naturalis ipsius conditio. Multo minus aliquod ens positium potest esse purum malum: qua in re fœdè hallucinati sunt Manichæi, qui ponebant duo regna, & duo rerum principia, nempe regnum seu terram lucis cum suis elementis & principibus, qui omnes erant per se suamque substantiam boni: & regnum seu terram tenebrarum cum suis elementis & principibus tenebrarum, qui omnes per se suamque substantiam erant mali. Ex horum conflictu factam esse commixtionem lucis & tenebrarum, & sic conditam mundum. Hôs variis locis refutat S. Augustinus tom. 6. & alij sancti Patres, ostendentes omnem substantiam esse per se bonam; & malum nihil esse aliud, nisi priuationem & absentiam boni, vbi loquuntur de puro malo, ad mentem Manichæorum.

Manichæorum error.

August. hæret. 46. & contra Epist. fundamenti, & lib. contra Fortunatum, Epiphanius hæret. 66.

Aliud non est purum malum, sed dicitur malum, quia etsi in se aliquid boni sit, tamen alteri malum est, & male ipsum afficit. Sic dolor dicitur malum animantis, & tristitia, & error, quia quodlibet horum non solum impedit bonum subiecti, sed etiam per se est disconueniens, & prauè disponit subiectum. Simili modo calor potest dici malum aquæ, non solum quia excludit frigus, quod est eius bonum, utpote conueniens eius naturæ; sed etiam quia per suam entitatem positium, ei est disconueniens. Simili ratione omnis actio praua, etiam præcisâ libertate, mala dicitur, quia per se est disconueniens naturæ rationali, ita ut honestè fieri vel appeti nequeat, seclusâ ignorantia. Nec refert quod omnia ista in se aliquid boni habeant, & bona sint, quia quod in se bonum est per modum entis positium, potest esse malum alteri per eandem entitatem qua sibi bonum est. Est enim sibi & in se bonum, quatenus habet omnem perfectionem debitam sibi secundum suam speciem. Est malum alteri, quatenus per eandem perfectionem est alteri dissentaneum & repugnans, & male illum afficit.

Notandum tertio, Rationem & magnitudinem mali æstimari non solum ex bono quo priuat suum subiectum, vel ex repugnantiâ quam habet ad subiectum vel operantem; sed etiam ex damno vel

vel iniuria quam infert alteri, vt patet in peccatis iniustitiæ, & omnibus aliis quæ in alterum committuntur. His positis,

Malitia peccati non consistit in aliqua physica vel reali ratione.

Dico septimò: Etiam si actus prauus secundum suam entitatem 176
physicam sit aliquo modo malus, non tamen præcisè ratione illius entitatis est peccatum formaliter, ac proinde ratio formalis peccati non consistit in aliqua entitate vel ratione physica ipsius actus. Prior pars, quòd talis actus non solum ratione alicuius priuationis, sed etiam per se aliquo modo malus sit, est communis sententia DD. & patet ex dictis in secunda Notatione, & ex ipsa mali definitione, quod est, esse dissonum ac repugnans naturæ. Hinc talis actus per se dicitur malum & peccatum obiectiue, vel materialiter & fundamentaliter. Altera pars, quòd actus prauus ratione suæ entitatis præcisè non sit peccatum formale, neque habeat malitiam formalem peccati ratione cuius imputetur ad culpam, probatur: Quia si ille actus desinat esse liber, vel desinat consideratio rationis circa malitiam, etiam desinet esse peccatum, & tamen nulla realis mutatio facta erit in ipso actu. Esse enim liberum & non liberum in actu, sunt denominationis extrinsecæ à causa sic vel sic disposita, non solum in actibus externis, sed etiam internis ipsius voluntatis, vt modò suppono. Sicut rationem aduertere vel non aduertere quale illud sit quod voluntas vult, est extrinsecum actui voluntatis. Hinc manifestè sequitur, malitiam formalem peccati non consistere in aliquo positio physico. Et hoc potissimum est quod DD. intendunt, qui confugiunt ad priuationem, ne Deum faciant auctorem peccati.

Non consistit in aliqua relatione reali.

Dico octauò, Actus prauus non est etiam peccatum aut malus 177
moraliter ratione alicuius relationis vel ordinis realis, ac proinde malitia peccati non consistit in aliqua relatione reali. Probatur: Quia actus qui dicitur peccatum, siue sit interior voluntatis, siue exterior, ad tria comparari potest, ad quæ aliquam relationem habere videtur; nimirum, ad operantem, ad legem prohibentem, & ad obiectum. Ad nullum autem horum habet relationem realem. Non ad operantem; quia etiam si dependentia actus ab operante sit aliquis modus vel ordo aut relatio realis, tamen in hac præcisè non consistit formalis malitia peccati, sed in dependentia actus quatenus est liber & cognitus, quæ sunt denominationes extrinsecæ actui. Nulla autem relatio realis potest fundari in denominatione extrinsecæ, vt in eo quod est, esse cognitum, volitum, liberum, dextrum, sinistrum, &c. ratio enim fundandi extrinsecæ, vel ac-

Relatio realis non potest fundari in denominatione extrinsecæ.

accepta ab eo quod est extrinsecum fundamento, non potest in fundamento ponere, vel ei adferre relationem realem intrinsecam. Non enim ad legem prohibentem; quia esse prohibitum lege, est denominatio extrinsecum in actu: unde non potest fundare relationem realem in actu. Deinde ipsa ratio legis non est quid reale, sed rationis, nempe regula practica mente concepta. Unde repugnantia qua repugnat actus huic regulæ, non potest fundare relationem realem; præsertim cum actus possit incipere & desinere esse contra legem, absque vlla sui mutatione, sola mutatione facta in lege, vel in libertate voluntatis, vel in consideratione intellectus: ut si lex incipiat esse, vel si cum esset, abrogetur, actus adhuc durante. Si voluntas incipiat liberè influere in actum, vel cum antea liberè influeret, desinat liberè influere, actus continuato, &c. Denique non habet etiam actus relationem realem ad obiectum quatenus prauum est; quia quod obiectum sit prauum, plerumque provenit à quibusdam circumstantiis extrinsecis, quæ nihil ponunt in obiecto. Acceptio enim rei alienæ, etsi ordinem realem habeat ad rem illam quatenus est res expectanda, hac tamen ratione non est mala; sed solum est mala, quatenus est acceptio rei alienæ domino invito. atqui quod res sit aliena, aut quod dominus sit invitus, non est quiddam in ipsa re, sed solum denominatio extrinseca à iure & voluntate alterius: ac proinde in acceptione non est aliqua relatio realis ad rem ut aliena est. Idem cernitur in actu fornicationis, adulterij, contumeliæ, blasphemiæ, &c. quæ enim hæc femina sit soluta, vel alteri iuncta matrimonio, nihil reale in illa ponit: ac proinde non potest in actu (quo ipsa cognoscitur voluptatis causa) esse ratio alicuius relationis realis. Malitia quoque contumeliæ & blasphemiæ fundatur in significatione verborum, quæ nihil reale ponit in verbis. Idem locum habet etiam in actibus internis, qui tendunt in obiecta sua quatenus sunt delectabilia vel utilia, non autem quatenus debitis circumstantiis carent. Unde ad illas nullum ordinem realem habent.

178 Hinc patet falli Caietanum 1. 2. q. 18. a. 5. dum putat, habitus & actus vitiorum tendere in obiectum formale contrarium obiecto formali virtutis, & ab eo accipere speciem positivam & realem physicè contrariam habitibus & actibus virtutum. Virtus enim tendit in suum obiectum, quatenus honestum seu consentaneum rectæ rationi: unde esse tali vel talis modo consonum rectæ rationi, est obiectum formale eius in qualibet materia, & in tendentia ad

Ordo actus ad obiectum quatenus prauum, non est realis.

Sententia Caietani refutatur.

tale obiectum, consistit bonitas moralis actus, supposita eius libertate; est que hæc tendentia, quid reale & physicam in actu, speciem ei tribuens simul moralem & physicam. Vitium verò non tendit in suum obiectum, quia inhonestum vel rationi dissonum, aut quia caret debitis circumstantiis; (imò optaret vitiosus totum esse rationi consonum, & abesse circumstantias pravas;) sed quia delectabile, vel utile, vel honorificum: & hinc accipit suam speciem physicam & realem, quæ consistit in reali ordine ad tale obiectum, ad circumstantias pravas, aut inhonestatem obiecti, vel quatenus ipsum rationi dissonum, non habet vllum ordinem realem; quare nec inde accipit aliquam speciem realem & physicam.

*Habitus vitij
& virtutis
habent repu-
gnantiam
moralem, non
physicam.*

Vnde manifestum est, habitum virtutis & vitij, verbi gratia, temperantiae & intemperantiae, non habere physicam repugnantiam; similiter nec actus: quia non tendunt physicè in obiecta formaliter contraria. Si tamen habitus & actus vitiorum considerentur secundum esse morale, quatenus subsunt libertati & considerationi seu regulæ rationis, sic habent repugnantiam cum virtute; quia tendunt in obiectum, quod spectatum cum illis circumstantiis, est reatæ rationi & obiecto virtutis contrarium, & ab illo sic spectato speciem moralem & malitiam accipiunt: quæ tamen species non est quid physicum in actu vel habitu, sed solum quid morale, proveniens ex interpretatiua tendentia in obiectum prauum, & in ipsam obiecti pravitatem. Hoc ipso enim quo sciens & volens fertur in obiectum prauum seu inhonestum, censetur velle inhonestatem & turpitudinem actus, etsi ipsam actu formali vellet abesse: & ratione huius tendentiæ habet speciem moralem, & consequenter malitiam, quæ in actibus internis voluntatis in hac tendentia constitui potest. idè enim mali sunt, quia in obiectum regulæ rationis repugnans feruntur: neque id sententiæ S. Thomæ repugnat, ut infra patebit. Hinc fit ut species moralis sit accidentaria speciei naturalium actus, tum habitus pravi: secus in actibus & habitibus bonis, ut dictum est. Ex his manifestum est, in actibus pravis non posse reperiri vllam relationem vel modum realem, in qua eius malitia formalis possit constitui.

*Consistit in
quodam pri-
uatione mo-
rali.*

Dico nonò: Formalis malitia peccati non consistit in aliqua pri-¹⁷⁹uatione propriè dicta, quæ sit in ipso actu, neque in aliquo reali positio, sed in priuatione quadam morali, nempe in recessu à regulæ rationis, & in auersione à Deo. Prior pars constat ex refutatione aliarum sententiarum. Altera pars est apertè S. Tho-
mæ

mae 1. 2. q. 72. a. 1. *Ad rationem*, inquit, peccati duo concurrunt, actus & inordinatio eius, quae est per recessum à lege Dei. Vbi inordinationem posuit pro fortiali peccati, & hanc inordinationem statuit in recessu à lege Dei. & in Piesp. ad 2. Peccatum non est pura priuatio, sed actus debito ordine priuatus. & hanc priuationem in argumento, Sed contra, explicat per esse contra legem Dei. Idem clarè tradit quaestione 71. a. 6. Habet actus humanus quod sit malus ex eo, quod caret debita commensuratione: omnis autem commensuratio cuiuscumque rei attenditur per comparationem ad aliquam regulam, à qua si diuertat, incommensurata erit. Regula autem voluntatis humana est duplex; una propinqua & homogenea, scilicet ipsa ratio humana; alia verò est prima regula, scilicet lex aeterna, qua est quasi ratio Dei. Hic malitiam ponit in eo, quod est esse incommensuratum suae regulae; quod non fit solum per puram priuationem, quae non suscipit magis & minus, sed etiam per repugnantiam quamdam & contrarietatem. & in Responsione ad 5. explicat hanc priuationem per esse contra Deum, & contra legem aeternam: & contrarationem. Idem clarissime docet q. 87. a. 4. In peccato sunt duo, quorum vnum est auersio ab incommutabili bono, quod est infinitum: unde ex hac parte peccatum est infinitum. Alterum est inordinata conuersio ad bonum commutabile, & ex hac parte est finitum. Hic malitiam peccati, quatenus mortale est, ponit in auersione à Deo: quae auersio non consistit in nuda priuatione proprie dicta, sed in recessu à Deo; qui recessus fit per actum positium habentem repugnantiam moralem contra legem diuinam, & ipsum Deum.

- 180 Quae sententia vt melius intelligatur, notandum est, sicut in rebus arte factis totum bonum consistit in conformitate operis cum regula artis, & totum malum in recessu ab hac regula: ita in moralibus totum bonum consistit in conformitate cum regula rationis, & lege aeterna, & totum malum in recessu ab hac regula. Hic recessus dicitur priuatio, non physica, sed moralis: quia cum homo deberet se conformare suae regulae in operando, vel saltem non facere contra illam; faciendo actum prauum, non conformat se illi, sed ab ea recedit. Porro multis modis ab aliqua regula in operando recedi potest: longè enim magis recedit à regula is qui positiuè facit contra illam, quàm qui solum priuatiuè se illi non accomodat, aliquid omittendo quod ipsa praescribit. Sicut qui odit Deum, longè magis recedit à Deo, & auertitur ab illo, quàm qui non amat cum deberet amare; qui blasphematur, magis quàm qui

Malum in moribus consistit in recessu à regula rationis.

Multis modis receditur à regula.

non

non laudat, &c. Itaque hæc priuatio suscipit magis & minus; ac proinde non omnia peccata contra eandem virtutem sunt æqualia & eiusdem speciei; quod tamen sequeretur, si malitia consisteret in priuatione propriè dicta honestatis contrariæ. Hoc ergo modo intelligendus est S. Thomas & sancti Patres, cum dicunt peccatum consistere in priuatione. ac de S. Thoma satis constat ex istis quæ ex ipso adduximus, & ex aliis locis plurimis.

Quod ad sanctos Patres attinet: S. Basilius in Constitut. monasticis cap. 3. *Vitium, ait, nihil est aliud quam virtutis desertio*, id est, recessus à regula rationis quæ virtutem præscribit. S. Augustinus lib. 2. De lib. arb. cap. ultimo. *Nulla ergo natura est que non sit à Deo: motus ergo ille auersionis (quod fatemur esse peccatum, quoniam defectiuus motus est, omnis autem defectus ex nihilo est) vide quò pertineat, & ad Deum non pertinere non dubites*. Vocat peccatum motum auersionis & motum defectiuum, non quòd illi in sit aliqua priuatio propriè, sed quia per illum homo recedit & deficit à Deo eiusque amicitia, & motus ille inducit amicitie priuationem: omnis defectus dicitur esse ex nihilo; quia quòd res possit aliquò modo deficere à sua regula, vel à suo bono, hoc prouenit non ex aliqua qualitate vel conditione à Deo ipsi impressa, sicut quòd possit operari: sed ex eo quòd ipsa sit ex nihilo. S. Fulgentius lib. De fide ad Petrum cap. 21. *Malum nihil aliud est, nisi boni priuatio. unde geminum constat esse creaturæ rationalis malum: unum quo voluntariè ipsa deficit à summo bono Creatore suo, alterum quo inuita punietur*. Vbi etiam pœnam iensus vocat priuationem, cum non sit propriè priuatio, sed quid positiuum cui priuatio annexa. Denique, quando peccatum definitur à S. Augustino *dictum, factum, vel concupitum contra legem Dei æternam*, & ab Ambrosio *calestium inobedientia mandatorum, & diuini præuaricatio præcepti*, satis declaratur quomodo hæc priuatio sit intelligenda.

Malitia peccati explicatur à Patribus per priuationem qua est effectus peccati.

Noandum tamen est, SS. Patres malitiam peccati interdum explicare per priuationem boni, non quòd debeat inesse ipsi actui peccati, sed quòd debeat inesse homini operanti, quòdque per ipsum peccatum destruitur. Vnde declarat malitiam peccati ab effectu quem causat in anima, spoliando illam bonis quæ possidebat, vel habere debebat, nempe bonis habitibus & functionibus quibus Deo coniungebatur. Hic enim effectus est nobis notior, quàm intrinseca peccati malitia. Quòd enim peccatum priuet hominem gratia diuina, charitate, & coniunctione cum Deo, aliis-

aliisque virtutibus, & vita æterna, & reddat ineptum ad bonas operationes, facile intelligitur, & inde optimè æstimatur quantum malitiæ sit in peccato. Hoc modo intellige Dionysium, cum cap. 4. De diuinis nominibus p. 4. ait, *malum in demonibus & hominibus esse priuationem diuinorum bonorum, defectum habituum & operationum, prolapsum à naturalibus bonis.* id est, à bonis naturæ consentaneis. quamuis ipse non tam loquatur de malitia actus transeuntis, quàm de malo quod post actum remanet in subiecto, quod manifestè in priuationibus situm est. Eodem modo Vasquez exponit multos alios Patres. sed multi ex illis exponi possunt de priuatione, quæ consistit in recessu à virtute, vel lege diuina, vel ab ipso Deo, & statu gratiæ.

182 Notandum secundò, hanc auersionem vel inordinationem, quam dicimus esse formalem malitiæ peccati, non esse aliquam conditionem physicam seu realem intrinsecam ipsi entitati actus: quia actus potest acquirere & amittere hanc conditionem absque vlla sui intrinseca mutatione, per hoc quòd incipit vel desinit esse liber; vel quia ratio aduertit vel non aduertit esse contra regulam rationis, vel legem æternam, vt supra ostensum. quod est manifestum indicium, non esse quid reale aut physicam aliquam priuationem: hæc enim non potest accedere & recedere sine reali & intrinseca mutatione rei cui inesse corripitur. sed est quid morale, resultans in actu vel omissione actus, posita sufficiente libertate & rationis consideratione. Hoc ipso enim quo quis sciens & aduertens opus esse contra rectam rationem vel legem diuinam, liberè illud vult, resultat in actu voluntatis illa ratio inordinationis & auersionis, ita vt nullo modo id possit impediri. Ex quibus perspicuum est, formale peccatum siue concipiatur per modum priuationis, siue per modum cuiusdam repugnantia moralis, non esse ens, nec quid creatum, sed *nihil*, vt rectè dixit S. Augustinus Tract. 1. in Joannem. *Peccatum, inquit, non per ipsum factum est, & manifestum est quia peccatum nihil est, & nihil sunt homines cum peccant.* quod tamen ipse non solum intelligit de ipsa formali malitiæ, sed etiam de toto actu peccati, quem dicit esse *nihil*, & non esse à Deo, idque explicat exemplo idoli, quod Apostolus dicit esse nihil in mundo.

Vbi aduertendum, secundum Augustinum, actum peccati, & ipsum motum voluntatis quo auertitur à Deo, dici *nihil* ob duas causas. Primò, quia etsi Deus concursu generali ad illum motum concurrat, ille tamen motus non est quid à Deo intentum aut

Non est aliqua conditio realis in actu

Malitiam esse formalem seu nihil.

Quare peccatum dicitur esse nihil Augustino.

procuratum; nec vires inferuit vt tales motus fierent: sed planè contra intentionem Dei fiunt ab homine. hinc negat talem motum esse à Deo. Idem aperte negat lib. 12. Confessionum cap. 11. & lib. De perfectione iustitiæ, Ratiocinatione 4. dicit, *talem motum qui peccatum dicitur, non esse rem, sed actum: & Deum qui est auctor omnis rei, non esse auctorem istius motus.* Secundò dicitur nihil, quia hominem facit nihil, nempe priuando illum omnibus meritis & vita diuina gratiæ, ita vt nihil apud Deum æstimetur, tamquam mortuus. Simili modo *idolum* dicitur *nihil* ab Apostolo, quia nullius est pretij & dignitatis in eo quod præ se fert, cum nihil hæbeat diuinitatis.

Peccati mortiferi malitia consistit in quadam iniuria in Deum.

Dico primò. Malitia formalis peccati non solum consistit in recessu à regula rationis, seu (quod hæc est) in repugnantia actus cum regula rectæ rationis, aut natura rationali, sed etiam in quadam iniuria quæ irrogatur Deo, quæ reperitur in omni peccato mortifero. Hæc est sententia S. Thomæ in omnibus locis quibus docet malitiam peccati mortiferi consistere in *voluntaria auersione à Deo*: hæc enim auersio ideò tantum malum est, quia est contemptus quidam Dei & vilipensio. vnde dicit S. Thomas, *peccatum ratione auersionis esse infinitum, & mereri pœnam infinitam.* Est etiam communis sententia DD. hoc tempore, qui ex hoc capite tribuunt peccato mortifero quendam infinitatem. Probatur primò de peccatis quæ directè sunt contra Deum. Nemo enim dixerit, totam malitiam blasphemix, odij Dei, idololatriæ, periurij, sacrilegij, consistere in eo quod isti actus sint dissoni naturæ rationali, vel eam dedecorent, & turpi labe afficiant; vel quia repugnant rationis regulæ: cum ex communi hominum iudicio ista censèantur grauissima peccata, eò quod contemptum vel iniuriam apertam in Deum contineant, ac proinde sint dissentanea Deo, vtpote eius honori & dignitati repugnantia. Deinde, quodlibet peccatum mortiferum non solum malum dicitur, quod naturæ rationali sit dissentaneum; sed maxime quia contemptum quemdam vel iniuriam Dei continet, non quidem semper expressum, & formalem, sicut blasphemia & odium; sed implicitam & interpretatiuam, quatenus per peccatum contemnitur lex diuina in re graui, & consequenter ipse legislator: sicut inter homines, si supremus Princeps sub pœna mortis prohiberet furtum vel adulterium, & ego eius in præsentia, ipsoque inspectante ista peccata committerem, communi hominum iudicio censerer contemnere

temnere auctoritatem Regiam & Regem ipsum, eiusque amicitiam & bona omnia quae promiserat, ei que iniuriam facere laedendo ipsius honorem, quatenus actus ille est signum contemptus & vilipensionis. Similis contemptus continetur in omni peccato mortifero. Confirmatur ex Scripturis: Quia omnis qui peccat, in Scriptura sacra dicitur *contemnere Deum*; & qui obedit Deo, dicitur ipsum *glorificare & honorare*. 1. Regum 2. *Quicumque glorificauerit me, glorificabo eum: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles*. Hic omnes qui peccant, dicuntur *Deum contemnere*, quia violando ipsius mandata, censentur eum eiusque amicitiam & promissa omnia nihili facere. Leuit. 6. *Anima qua peccauerit, & contempserit Domino negauerit proximo depositum*. vbi peccatum explicatur per contemptum Dei. & cap. 26. *sapere dicitur peccator spernere legem Dei, ambulare*, id est, agere *contra Deum, & aduersari Deo; irritum reddere eius pactum*. & Num. 15. *esse rebellis Deo*. 1. Regum 15. *Quasi peccatum ariolandi est, repugnare (Deo:) & quasi scelus idololatriae, nolle acquiescere*. vbi Samuel loquitur de omni peccato quo praecipuum diuinum violatur, & comparat peccatis quibus aperte fit iniuria Deo. Sicut enim ariolus relicto Deo consulit daemone, ei que tanquam Deo adhaeret; & idololatra honorem Dei transfert ad rem creatam: sic peccator relicto Deo eiusque amicitia & reuerentia ipsi debita, conuertit se ad rem creatam, eam hic & nunc praefert Deo. Denique passim in Scripturis peccator dicitur *se auertere à Deo, relinquere Deum, abijcere Deum eiusque leges, &c.* Ex quibus patet, secundum Scripturam sacram, malitiam peccati esse ponendam potissimum in ordine ad Deum, eamque consistere in hoc, quod Deus eiusque amicitia contemnatur, & honor eius atque auctoritas violetur. Hunc contemptum alij explicant per auersionem à Deo, ut dictum est.

Peccatum in
Scripturis
explicatur
per contem-
ptum Dei.

Itaque duplex in omni peccato mortifero malitia distingui potest, altera alteri subordinata, ut colligitur ex S. Thoma 1. 2. quaestione 71. a. 6. ad vltimum. & Caiet. ibidem, nempe, ex ordine ad operantem, seu quatenus est actus dissentaneus naturae rationali, eamque dedecorat; & in ordine ad Deum, quatenus est quidam contemptus & vilipensio Dei. Ex priori ordine non habet actus rationem peccati mortiferi, sed solum actus prauum in genere: ex altero verò habet rationem peccati mortiferi. Vnde in omni peccato mortifero reperitur: omnia enim in eo conueniunt, quod includant quendam contemptum Dei; alia maiorem, alia minorem. in

In omni pec-
cato morti-
fero duplex
malitia.

quibusdam enim magis directe contemnitur Deus, ut in odio Dei, in blasphemia, in idololatria, in infidelitate, sacrilegio, periurio, violatione voti, desperatione, & similibus quæ magis directe sunt contra Dei honorem: in aliis solum indirecte & interpretatiue, quatenus violatur & contemnitur lex diuina in re graui, & consequenter ipse legislator, eiusque amicitia & promissa omnia, & minæ omnes.

*Si non esset
Deus, non
esset pecca-
tum morti-
ferum.*

Ex quibus sequitur primò, Si nullus esset Deus, nullum fore peccatum verè & proprie mortiferum, sed omnia fore venialia: quia carebunt illa malicia quæ spectatur in ordine ad Deum. imò eo posito, expressè contemnere Deum, non maius esset peccatum, quam contemnere chimæras vel res impossibiles. Vnde solum actus diceretur malus quatenus dedecorat operantem, & lædit proximum vel Rempubicam.

Dices: Ergo infideles qui non norunt Deum, non peccant mortiferè. Respondeo negando consequentiam: Quia etsi non norint Deum distinctè cognoscendo eum esse conditorem cæli & terræ, norunt tamen confuse & in genere esse aliquod Numen cui peccatum displiceat, quodque illud vindicet. hinc remorsus & occultum flagellum ob scelera patrata. Vnde apud omnes gentes sunt aliqui sacerdotes vel magi, qui peccata expiunt, & Numen placent. Quod si fortè sunt aliqui adeò barbari ut nihil sciant de Numine; hi tamen possunt mortiferè peccare, quia ita in malum feruntur, ut etiam si scirent esse vnum Numen illud prohibens, nihilominus ex vi illius affectus malum patrarent. Vnde virtualis quidam contemptus Numinis in illoque affectu coninetur. Quò tamèn maiorem quis habet de Deo positam, eò ceteris paribus grauius peccat, iuxta sententiam Domini: *Seruus qui cognouit voluntatem domini sui, & non fecit secundum voluntatem eius, vapulabit multus: qui autem non cognouit, & fecit digna plagis, vapulabit paucis.* Quod enim clarius cognoscit Dei maiestatem, eò etiam magis censetur eam contemnere dum eius præcepta violat.

Luc. 12.

Si Deus peccata non prohibuisset, nullum esset peccatum mortiferum.

Sequitur secundo, Nullum etiam fore peccatum mortiferum, si Deus peccata non prohibuisset, saltem per legem naturæ mentibus hominum insculptam. Si enim peccata non essent à Deo ita prohibita, ut homines intuitu Dei seu reuerentiæ diuinæ non tenerentur illa vitare, non censerentur Deum contemnere, vel iniuriam irrogare patrando peccata, sed solum naturam suam dedecorare, & contra rectam rationem agere. Verùm sicut impossibile est,

vt

vt actus liber rectæ rationi repugnans non sit prohibitus à Deo, ita etiam impossibile est, vt non sit peccatum mortiferum, si sit in re graui ab homine Deo aliquo modo cognoscente.

Dices: Furtum, adulterium, periurium, & similia quæ sunt contra legem naturæ, non ideò mala sunt, quia prohibita lege naturæ, sed ideò sunt prohibita quia mala: ideò enim ratio naturalis & lex æterna dicit illa esse fugienda quia in se mala sunt. Vnde prius est illa esse mala, quàm esse prohibita, & malitia præuenit prohibitionem: ergo etiam si fingamus non esse prohibita, retinebunt tamen suam malitiam. Respondeo, ante omnem prohibitionem considerari in illis quamdam malitiam obiectiuam & materialem, quatenus isti actus sunt dissoni naturæ rationali, ita vt non possint rectè appeti, nec rectè fieri ab eò qui ratione utitur. Potest etiam in illis considerari quædam malitia formalis, quatenus sunt ab aliquo liberè contra regulam rectæ rationis: hæc tamen per se non est mortifera, vt ostensum est. Vnde non potest in istis actibus considerari malitia mortifera, nisi sint contra legem diuinam, ita vt diuina auctoritas per illa ceusetur contemni, & homo à Deo auerti. quò fit vt prius sit actum esse prohibitum lege diuina, quàm esse formaliter peccatum mortale; cum peccatum mortale constituitur per legis diuinæ contemptum. Docet hoc apertè S. Thomas 1. 2. quæst. 71. art. 6. ad 4. vbi dicit, *omne peccatum esse malum, quia prohibitum lege æterna.* quod intellige de malo formaliter: nam quòd sit malum obiectiuè vel materialiter, non habet ex vlla prohibitione extrinseca, sed ex intrinseco ordine ad naturam rationalem. & quæst. 87. a. 4. ponit malitiam peccati mortalis in auersione à Deo; quæ auersio nihil est nisi quidam Dei contemptus.

Prius est esse malū quàm prohibitum: non tamen prius est esse peccatū mortiferū, quàm esse prohibitum à Deo.

187 Sequitur tertio, Peccatum mortiferum continere malitiam infinitam, non quidem absolute & omnino, sed respectiuè. Docet hoc S. Thomas 1. 2. q. 87. a. 4. vbi dicit, *Peccatum ex parte auersionis est infinitum.* Idem habet 3. q. 1. a. 2. ad 2. quem sequuntur plerique Doctores. Ratio est, Quia quòd maiestas quæ contemnitur est maior, eò offensio est grauior: atqui maiestas Dei quæ contemnitur peccato mortifero, est infinita; ergo offensio etiam quamdam infinitatem habet. Maior est per se clara, & constat ex rebus humanis: maior enim censetur iniuria, contemnere virū nobilem quàm plebeium, & Principem quàm nobilem, & summum Pontificem quàm Principem sæcularem. quò enim maior debetur reuerentia,

Continet peccatum mortiferum malitiam infinitam.

ed iniuria ceteris paribus est grauior. cum ergo Deo debeat ex parte sua reuerentia infinita, iniuria vel contemptus illius habebit malitiam quodammodo infinitam. Dico *quandam infinitatem habere*: quia non est absolute infinita in ratione malitiae, sicut meritum Christi in suo genere est infinitum: alioquin omnia peccata essent paria: sed vnum peccatum contineret malitiam omnium peccatorum, & singula tantum haberent malitiam, quantum omnia simul. Ratio vero cur illo argumento non concludatur absoluta infinitas in ratione malitiae, est, quia obiectum non attingitur adaequate, unde non adaequate influit in actum, nec tribuit ei plene suam infinitatem. Sicut enim Deus sine fine potest perfectius & perfectius amari, ita etiam per peccatum potest sine fine magis & magis contemni ac odio haberi. Hoc ipso tamen quo absolute censetur contemni, actus contrahit quandam infinitatem malitiae, utpote superioris ordinis, respectu omnium bonorum operum.

Cur malitia peccati non sit absolute infinita.

Est infinita comparatiue.

Malitia peccati mortiferi posita in lance diuina iustitia, praeponderat omnibus bonis operibus iustorum.

Vnde dico, hanc malitiam esse infinitam comparatiue seu respectiue; quia etsi non sit absolute & omni modo infinita, tamen adeo magna est, ut nullis bonis operibus purae creaturae, quantumuis multis & magnis, ex aequo compensari possit: tanta enim est peccati mortiferi malignitas, ut posita in lance diuinae iustitiae, praeponderet omnibus bonis operibus omnium Sanctorum, etiam si ea millies plura & maiora forent quam reuera sunt: quae consideratio est valde terribilis. Neque hoc incredibile videri debet, quia omnia bona opera quibus Deus honoratur a Sanctis, etsi in se considerata sint maximae aestimationis, & ipsi propterea sint digni vita aeterna, tamen respectu maiestatis diuinae sunt instar nihili: nulla enim gratia fit ei per ista omnia, cuius maiestati & beneficiis omnia ista sunt debita; nec ista solum, sed infinites aeterna & maiora. Itaque nihil magni omnia ista sunt Deo. At contemni a sua creatura, quae infinitis nominibus ipsi est obstricta, & quae infinitum amorem & honorem ei praestare deberet si posset, hoc maximi aestimatum, utpote maxime repugnans eius maiestati & beneficiis. Vnde plurius a Deo aestimatur in ratione mali, quam omnia opera bona in ratione boni; & magis Deum affligeret, si capax esset doloris, quam omnia bona opera exhilararent.

Simile cernitur inter homines: parui enim momenti est apud Regem quod a suis honoretur; neque id gratiam censet, sed debitum: sed grauissimè fert, si contemnatur, praesertim ab ijs quos maximis beneficiis affecit.

Hinc

Hinc docent sancti Patres, nullam puram creaturam Deo potuisse pro peccato humani generis condignè satisfacere, ac proinde necessarium fuisse adiutam satisfactionem, vt Deus fieret homo. Athanasius Orat. 2. cōtra Arianos: *Si Deus homo factus non fuisset, numquam nos à peccatis vindicati ex mortuis resurrexissimus, &c.* Augustinus in Enchir. cap. 108. cū antè dixisset non esse confidentium in homine, rationem adfert: *Nam neque per ipsum liberaremur vnum Mediatorem Dei & hominum hominem Christum Iesum, nisi esset Deus.* Basilus in Psal. 48. explicans illum versic. *Frater non redimit, redimet homo; Non nudus, inquit, homo redimet, sed homo Deus Iesus Christus, qui solus potuit dignam redemptionem adferre.* Idem habet Ambrosius explicans eundem Psalmum. Commentarius Ambrosij in cap. 9. ad Hebræos: *Tantum fuit peccatum nostrum, vt saluari non possemus aliquando, nisi vni genitus Filius Dei moreretur pro nobis.* Fulgentius lib. De Incarnatione & Gratia cap. 4. *Nullatenus humana natura ad auferendum peccatum mundi sufficiens atque idonea fieret, nisi vnione Verbi Dei, &c.* Leo Serm. 1. de Natiuitate: *Nisi esset Deus verus, non adferret remedium, nisi esset homo verus, non praberet exemplum.* & Serm. 12. de Passione: *Quia ergo primi hominis vniuersa posteritas vno simul vulnere sauciata corruerat, nec vlla Sanctorum merita conditionem poterant illata mortis euincere, venit de celo medicus singularis, &c.* & Epist. 83. *Que reconciliatio esse poterat, qua humano generi propitiaretur Deus, nisi omnium causam Mediator Dei hominumq; susciperet?* idem docet plurimis aliis locis. Vide etiam Anselmum lib. 1. *Cur Deus homo*, cap. 20. & 21. & lib. 2. capite 6. Estque communis sensus non solum Doctorum, sed omnium Christianorum.

Nulla creatura potuit pro peccato mortifero diuine satisfacere.

189 Ex his potest adferri ratio cur peccatum mortiferum iure plectatur pena aeterna. Si enim tanta est eius malignitas, vt nullis bonis operibus puræ creaturæ potuerit ex æquo compensari, sed ad hoc necessarium fuit Deum incarnari, vt condigna satisfactio diuinae iustitiæ exhiberetur, mirum non est, si dicatur mereri penam aeternam. Quod enim ad eò malū est, vt nullis bonis quantumuis longo tempore continuati compensari & exæquari possit, meretur penam quouis tempore finito longiorem; ac proinde aeternam: Idque per se & directè, ratione malitiæ quæ est in actu; non autem quia peccator non potest pro eo satisfacere; aut se in eò ordine vnde excidit reponere, aut vitam spiritualem reparare, aut maculam delere. Et si enim hæc omnia concurrant in

Ratio cur pena aeterna debentur peccato mortifero.

pec-

peccato mortifero, ex his tamen non est petenda propria ratio cur ei debeatur poena æterna, sed ex ipsa malitia actus: ex qua etiam ista impotentia sequitur.

CAPVT XXVII.

Nonnullæ Obiectiones contra malitiam peccati diluuntur.

*Sententia
quorundam,
peccatum in
ratione mali
non esse magis
infinitum
quàm sit a-
mor Dei in
ratione boni.*

SEQUITUR vt diluamus quasdam rationes quæ oppugnant ma-
litiæ peccati infinitatem. Quidam enim putant, peccatum mor-
tiferum non magis esse infinitum in malitia, quàm amor Dei &
contritio sunt infinita in bonitate: Omnia enim ista solùm esse in-
finita ex parte obiecti. Sicut enim peccatum dicitur quodammodò
infinitæ malitiæ, quia per illud contemnitur Deus, vel quia Deo
per illud fit iniuria; ita amor Dei dicitur esse infinitæ cuiusdam
bonitatis, quia tendit in Deum infinitæ bonitatis, volendo illi bo-
num infinitum. Imò amor videtur magis infinitus in bonitate,
quàm peccatum in malitia; quia directè totus tendit in Deum pro-
pter eius bonitatem infinitam, & directè vult illi bonum infinitum
quantum potest, nempe omne bonum intrinsecum & extrinse-
cum. At peccatum mortiferum (præsertim quod non versatur cir-
ca Deum) non contemnit directè Deum, nec vult illi aliquid mali;
sed solùm censetur homo per illud non curare Deum & eius le-
gem, & ita solùm interpretatiuè illum contemnere: ergo longè
magis infinitudo obiecti influet in actum amoris, illudque reddet
infinitæ bonitatis, quàm in actum peccati. Itaque si obiectum spe-
ctemus, non potest ex eo colligi magis infinitas malitiæ in pecca-
to, quàm bonitatis in amore: si verò spectemus vtriusque actus
meritum, peccatum etiam non superabit amorem, quia sicut pec-
catum meretur poenam æternam, ita amor æternam gloriam. &
ita vtriusque meritum est æquè infinitum. Pari modo, si specte-
mus effectum quem habent in hac vita, vt sunt contraria, pecca-
tum non superat amorem & contritionem: sicut enim peccatum,
dum iustus peccat, mortificat omnia bona opera, ita etiam amor
vel contritio, dum peccator conuertitur, delet penitus omnia pec-
cata, ita vt aumquam reuiuiscant. Confirmatur, Quia amor Dei
& contritio ex vi naturæ suæ delent omnia peccata mortifera, sicut
lux tollit tenebras; ita vt nec per diuinam potentiam hæc possint
simul